

der vil altid i selve Toldlovgivningen være et Væрге for Samfundet imod den koncentrerede Bedrifts Evne til Udbygning gennem Priserne. Først naar dette Væрге er brudt, eller naar det skulde vise sig sløvet, kunde der være Anledning til ogsaa i Spørgsmaalet om Priserne at skride til at lovgive. Men jeg maa sige, at skal vi under de forhaandenværende Forhold vende os særlig mod Priserne, saa havde jeg egentlig hellere set, om man gjorde det paa den, om jeg saa maa sige, gamle, nu snart tilvante, Façon, ved at man sætter Maksimalpriser. Dog, jeg gentager: Det er ikke udelukket, at en Lovgivning om koncentrerede Bedrifter ogsaa kan vende sig imod Priserne.

Saaledes som vi alle staar overfor Lovforslaget, nemlig med Velvillie, med Ønsket om, at der maa komme noget ud af det, tvivler jeg ikke om, at man ogsaa i Udvalget vil komme til en fælles Opfattelse om, hvorledes dette Forslag skal formes. Jeg skal da kun med Hensyn til Enkeltheder i det sige, at saa vidt jeg kan se, har jeg ikke den stærke Tillid til Tilsynsraadet, saaledes som det foreslaas valgt efter Lovforslaget, som et andet æret Medlem (Gunnar Fog-Petersen) har. Naar det ærede Medlem sagde, at der skulde hverken skeles til den ene eller til den anden Side, saa er jeg bange for, at der vil blive skelet til begge Sider, alt efter den Ministers Partifarve, der i Øjeblikket er ved Roret; jeg tror med andre Ord, at det er præget mere politisk end sagligt, og hvis det er Tilfældet, anser jeg det for uheldigt.

Dernæst er der en anden Ting, som Erhvervene, saa vidt jeg har haft Lejlighed til at høre dem udtale sig derom, frygter, og efter min Mening frygter med Rette. De gaar ud fra dette Synspunkt: Vi vil finde os i Indskrænkninger og i Byrder, eller hvad man vil kalde det, som bliver lagt paa os under Hensyn til Samfundet, fordi vi nu staar i Spidsen for Driftsformer af denne Art; men vi maa fordre disse Byrder og Indskrænkninger paalagt gennem faste Lovregler og ikke gennem Skøn. Det forekommer mig, at det er en ganske berettiget Fordring og ogsaa en strikte demokratisk Fordring. Det er noget, vi kender fra alle Forhold, at Skellet mellem den egentlige Karakter af Ufrihed og en større eller mindre Afhængighed ligger altid i dette: Er Byrden, er Ydelsen bestemt, eller er den ubestemt? Derfor er det, at min Sympati f. Eks. altid er gaaet i Retning af den Emancipa-

tionsbevægelse, som har fundet Sted i vor Tid hos, hvad man tidligere kaldte Tjenestepiger, nu Husmedhjælpere; for det var det sidste Rudiment, der var tilbage af en ufri Stand. Det var Mennesker, hvis Ydelser var ubestemte, derfor havde hele deres Tjenesteforhold Karakter af Ufrihed. Noget ganske lignende vil komme frem her i den anden Ende af Samfundet, op efter, i det Øjeblik man lægger Indskrænkninger paa Erhverv, som gør, at de aldrig ved, hvordan de sidder i det, at deres Forhold er ubestemte, at de er afhængige af enkelte Mennesker, enkelte Institutioner — de være valgte med nok saa megen Omsorg, Mennesker er nu en Gang Mennesker. Derfor siger jeg, lad os faa sat frem i en klar og skarpt udformet Lovgivning, hvad det er muligt at faa i Retning af Krav til de koncentrerede Bedrifter, en Lovgivning, med hvilken Administration og Raad og alt lignende har saa lidt at gøre som muligt.

Indenrigsministeren (Rode): Jeg tillader mig at opfatte den hidtil førte Diskussion som et Vidnesbyrd om, at jeg handlede rigtigt, da jeg under Afviklingslovens Behandling førte Spørgsmaalet om en Lovgivning af denne Art frem, saaledes at det blev en Pligt at fremsætte Lovforslag derom. Det ærede Medlem fra Bjerre (Jørgen Jensen) sagde herom, at § 11 i Afviklingsloven paalagde Indenrigsministeren den Pligt at fremsætte et saadant Lovforslag, men paalagde selvfølgelig ikke Rigsdagen en Pligt til at vedtage det. Denne Sætning er jo uimodsigelig rigtig; men derigennem, at Rigsdagen gav Indenrigsministeren den Pligt at fremsætte Lovforslaget, erkendte Rigsdagen Ønskeligheden af, at Opgaven blev taget op, og erklærede sig villig til at arbejde paa Grundlag af det Lovforslag, som maatte fremkomme. Det er ogsaa det, som er sket ved de i Dag fremkomne Udtalelser. Debatten har tydelig vist, hvorledes man fra alle Sider ser paa det, som det ærede 16de Medlem for Hovedstaden (Fraenkel) betegnede som de koncentrerede Bedrifter: man opfatter dem som en nødvendig Følge af den nuværende Udvikling; medens det ærede Medlems Stilling til Lovforslaget som Helhed forekom mig ret uklar, hvilket maaske har sine Grunde, var hans Udtalelser paa dette Punkt meget klare. At Koncentration indenfor en Række Bedrifter er en naturlig Følge af hele den tekniske og økono-